[א]רבה בר רב הונא [*]כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא מ"ט [ב]חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב [1]מברך רעהו בקול גדול בבוקר השכם קללה תחשב לו כגון דמיקלע לאושפיזא וטרחו קמיה שפיר למחר נפיק יתיב בשוקא ואמר רחמנא ניברכיה לפלניא [א] דהכי טרח קמאי ושמעין [ב] אינשי ואזלין [ג] ואנסין ליה [ג]תני רב דימי אחוה דרב ספרא [ב]לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו איכא דאמרי רב דימי אחוה דרב ספרא חלש על רב ספרא לשיולי ביה אמר [ד] להו תיתי לי דקיימי כל דאמר[ד] רבנן א"ל הא מי [ה] מקיימת לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי [ו] גנותו אמר להו לא שמיעא לי ואי הוה שמיעא לי קיימתה [ה]א"ר שמואל בר נחמני א"ר [ו]יוחנן על שבעה דברים נגעים באין [ג]על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל ועל צרות העין על לשון הרע דכתיב [ז] [2]מלשני בסתר רעהו אותו אצמית על שפיכות דמים דכתיב [3]ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע וגו' ועל שבועת שוא דכתיב [4]ויאמר נעמן הואל קח ככרים" וכתי' [5]וצרעת נעמן תדבק בך וגו' ועל גילוי עריות דכתיב [6]וינגע ה' את פרעה נגעים וגו' ועל גסות הרוח דכתיב [7]ובחזקתו[ח] גבה לבו עד להשחית וימעול בה' אלהיו [8]והצרעת זרחה במצחו ועל הגזל דכתיב [9]וצוה הכהן ופנו את הבית תנא הוא [ח] כונס ממון שאינו שלו יבא הכהן ויפזר ממונו ועל צרות העין דכתיב [10]ובא אשר לו הבית [וגו'] ותנא דבי ר' ישמעאל [ט]מי שמיוחד ביתו לו איני [ט] [י]והא אמר ר' ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דמים דכתיב [11]ויטבלו את הכתנת בדם מכנסים מכפרים על גילוי עריות דכתיב [12]ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה מצנפת מכפרת על גסי הרוח כדרבי חנינא דא"ר חנינא [י] יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה אבנט [יא] מכפרת על הרהור הלב אהיכא דאיתיה [יב] [כ](דכתיב [13]והיה על לב אהרן) חושן מכפר על הדינין דכתיב [14]ועשית חושן משפט אפוד מכפר על עבודה זרה דכתיב [15]אין אפוד ותרפים מעיל מכפר על לשון הרע אמר הקב"ה יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול ציץ מכפר על מעשה עזי פנים כתיב הכא [16]והיה על מצח אהרן וכתיב התם [17]ומצח אשה זונה היה לך לא קשיא הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו אי אהנו מעשיו אתו נגעים עליה אי לא אהנו מעשיו מעיל מכפר והא"ר סימון אמר רבי יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו להם בקרבנות כפרה בדבר אחר מצינו להם כפרה [יג] שפיכות דמים ולשון הרע שפיכות דמים בעגלה ערופה ולשון הרע בקטרת [יד] [ל]דתניא ר' חנינא למדנו לקטרת שמכפרת דכתיב [18]ויתן את הקטרת ויכפר על העם ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטרת מכפרת על לשון הרע אמר הקב"ה יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים קשיא לשון הרע אלשון הרע שפיכות דמים לא קשיא הא דידיע מאן קטליה הא דלא ידיע מאן קטליה דידיע מאן קטליה בר קטלא הוא במזיד ולא אתרו ביה לשון הרע אלשון הרע ל"ק הא בצינעא הא

דמיתאמרא באפי תלתא. שהבעלים אמרוה בפני ג' המגלה אותה אינו לשון הרע שזה גילה תחלה דעתו שאם [טו] מגלה אותו אינו חושש דמידע ידע דסופה להגלות דחברך חברא אית ליה וזה מגלה לחבירו וזה לחבירו עד שיודע: **מברך רעהו בקול גדול וגו' קללה תחשב לו.** אותה ברכה קללה היא לו לחבירו: **ושמעין אינשי.** אלמים שהוא עשיר ואולי ואנסי ליה לממוניה. ל"א אנסי ליה שמתאכסנין אצלו אורחין עד שמכלין ממונו: **בא לידי רעתו.** שכשהוא מספר בטובתו [*]יותר מדאי הוא עצמו אומר חוץ ממדה רעה זו שבו או אחרים שומעין שזה משבחו ואומרים הלא מדת כך וכך בידו: **לרוח העין.** שצרה עינו באחרים ואינו מהנה שכיניו מכליו ע"י שאלה: **אופו אלמים.** ואוקימנא לעיל[מ] דהיינו נגעים: **אל יכרת מבית יואב.** מפני שהרג את אבנר: **הואל.** השבע שנלקח אלישע וקח ככרים: **ובחזקתו גבה לבו וגו'.** בעוזיהו משתעי: **שייחד ביתו.** כלי תשמישו שלא השאילם לאחרים: **למה נסמכה כו'.** [*]בפרשת ואתה תצוה[נ] נסמכה ענין המילואים לבגדי כהונה: **ויטבלו את הכתנת בדם.** [ס]רמז היה להם שטבילת כפרת דמים עולה ע"י כתנת: **אין אפוד ותרפים.** בזמן שאין אפוד הוי עון תרפים: **שבקול.** פעמוני המעיל נשמעין [טז] על מעשה קול לשון הרע ואת אמרת נגעים אתו עליה: **אהנו מעשיו.** שנתקוטטו על ידו. ואי קשיא אמאי לא מותיב ליה משפיכות דמים וגילוי עריות דקאמר לעיל נגעים באין עליהם והכא תניא דבגדי כהונה מכפרין תריץ דהא דתני בגדי כהונה מכפרין לאו עליה דידיה אלא על האחרים שעל ידו נענשין דבשפיכות דמים כתיב (במדבר לה) כי הדם הוא יחניף וגו' ובגילוי עריות כתיב (ויקרא יח) ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה אבל לשון הרע לא אשכחן דמיענשי ביה אחריני: **שבחשאי.** קטורת נעשית בהיכל בחשאי כדתניא בפרק הוציאו לו במסכת יומא (דף מד.) פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. לשון הרע בחשאי הוא: **קשיא שפיכות דמים וכו'.** דקאמרינן לעיל בגדי כהונה מכפרין על אחרים וקא מוקי [יז] דעגלה ערופה מכפרת על אחרים דעל ההורג אינה מכפרת דקיימא לן בסוטה (דף מז:) שאם נתערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג מנין שהוא נהרג תלמוד לומר[ע] ולארץ לא יכופר וגו': **קשיא לשון הרע.** דלעיל דקתני דבגדי כהונה מכפרין: **לא ידיע מאן קטליה.** עגלה מכפרת: **בר קטלא הוא.** וכל כמה דלא מיקטל לא מיכפרי אחריני דכתיב (במדבר לה) ולארץ לא יכופר וגו': **בצינעא.** למעשה חשאי [יח] קטרת מכפרת: בפרהסיא

ובחזקתו גבה לבו וגו'. גבי עוזיה כתוב. בדברי הימים [יט] כתיב (ד"ה א ה) ויוחנן הוליד [את] עזריה [כ] (הכהן) [הוא] אשר כיהן (בתוך) בבית אשר בנה (המלך) שלמה [בירושלים] וצ"ע למה כתיב עליו אשר כיהן יותר מן האחרים שהוא מונה שם כל כהנים גדולים אשר שמשו בבית ראשון והרי מונה לפניו כמה כהנים ולמה כתיב אשר כיהן גבי [כא](עוזיה) [עזרי'] יותר מן האחרים וי"ל לפי שהוא הכניס עצמו להתווכח על הכהונה כשבא עוזיה יותר מן האחרים [כב]: **הא** דאהנו מעשיו. פירש רש"י שנתקוטטו על ידו ואי קשיא אמאי לא מותיב ליה משפיכות דמים וגילוי עריות דקאמר לעיל נגעים באין עליהם [כג] והכא תניא דבגדי כהונה מכפרים תריץ דהא דתני בגדי כהונה מכפרי' לאו עליה דידיה אלא על אחרים דע"י שפיכות דמים נענשים העולם דכתיב (במדבר לה) כי הדם הוא יחניף ובגילוי עריות כתיב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה אבל לשון הרע לא אשכחן דאיענשי ביה אחריני לשון רש"י ולא נהירא שהרי במסכת שבועות (דף לט.) אומר דעל כל העבירות אחרים נענשים עליהם אם יש בידם למחות ואי אין בידם למחות אפי' ג"ע וש"ד נמי לא [כד] ואור"י דמשפיכות דמים לא קשיא מידי לפי שיש עליה מיתת ב"ד ובגדי כהונ' מכפרין על המיתה אבל נגעים מיהא באין עליו ועוד יש מפרש דהאי דמשני הש"ס הא דאהנו מעשיו הא דלא אהנו מעשיו קאי נמי אשפיכות דמים וגילוי עריות וה"פ אהנו מעשיו היינו כשהרג ממש ועליו אין בגדי כהונה מכפרים אלא נגעים באין עליו לא אהנו מעשיו כגון שלא הרג ממש אלא שהלבין פני חבירו ברבים דקיימא לן (ב"מ דף נח:) כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים ועל זה בגדי כהונה מכפרים וכן גילוי עריות ממש אהנו מעשיו ולא אהנו מעשיו זהו כי הא דאמרי' (שבת דף נה:) מתוך שהיו קיניהן מעלה עליהם כאילו שכבום: [כה]**חם** ליה דליכסוף זרעיה דרב על ידאי. וזהו ענוה שלא לשמה שהניחו לביישו משום כבוד אביו: וענוה

מסורת הש"ס

א) [ב"ב לט.], ב) [כתובות קט: קי. ב"ב סה: כט. לט: לט.], ג) ב"ב קסד., ד) [כפי' וכע"י דלמטה], ה) שבועות ח. ע"ש סוטה טו. כריתות כו., ו) [צ"ל יונתן], ז) [בשאלתות פי' מצורע מסיים ואין הואל אלא שבועה שנאמר ושמעה קול אלה], ח) [כפסוק: וכחזקתו], ט) [יומא יא:], י) [זבחים פח:], כ) [טעות הדפוס וכ"א בח"מ בזבחים ע"ש ועיין בפירש"י בזבחים ד"ה אהיכא דאיתא שהיו מונחין כנגד אצלי ידיהן דהיינו כנגד הלב כו' ועי' תוס' לעיל דף טו: ד"ה אבנט], ל) זבחים פח: יומא מד., מ) [דף טו:], נ) [שמות כח-כט], ס) נ"א רמז היה להם שכפרת שפיכת דמים עולה ע"י כתנת טבילה היינו כפרה כנ"ל וכן הוא ברש"י מסכת זבחים, ע) [במדבר לה], פ) עיין לעיל אחר ד"ה ענוה.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בא וכו' יותר מדאי. וכ"ה בהרי"ף פ"ב דפאה לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו יותר מדאי וברמב"ם פ"ז מהלכות דיעות אל יספר בפני שונאו. וכ"כ בסמ"ג: ד"ה למה נסמכה כו' בפ' ואתה תצוה. עיין פירוש רש"י זבחים דף פח ע"ב ד"ה למה נסמכה:

מוסף רש"י

דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא. אם יאמרו ויאמרו לזה כך אמר פלוני עליך (רשב"ם ב"ב לט.). **בא לידי רעתו.** לידי גנותו, מתוך שמרבין בשבחו מזכירין גם גנות שבו (שם קסד.). **מי שמיוחד ביתו לו.** שכלי תשמישו מיוחדין לו ואינו משאילן לשכניו, כלומר שהנגעים באים על צרות העין (יומא יא:). **למה נסמכה פרשת בגדי כהונה.** צו את אהרן ואת תורת העולה ואת תורת החטאת והאשם וזבח השלמים, והדר קח את אהרן ואת הבגדים (זבחים פח:). **ויכפר על העם.** במחלוקת קרח שהוא לשון הרע דכתיב ביה אתם המיתם וגו' (זבחים פח:). **על לשון הרע.** כי היא דקרח לשון הרע הוה, דכתיב אתם המיתם את עם ה', וסתם לשון הרע בחשאי הוא (יומא מד.). **יבא דבר שבחשאי.** שהיה הכהן לבדו שם, כדתנן פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, וכל שכן מן ההיכל, שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו' (זבחים פח:).

שיטה מקובצת

א] דהכי טרח קמאי. ובפרק הרואה דאמרינן אורח טוב מהו אומר כמה בשר הביא לפני אלמא מעליותא היא התם איירי כשהוא בין אנשים צנועים וטובים והכא מיירי כשהוא בין אנשים ריקים ולפ"ז הא דאמר בפ"ב דב"מ בתלת מילי משני רבנן באושפיזא יש לפרש בשני ענינים אם יש לו בעה"ב טוב שטרח בשבילו מותר לשנות בשביל אנשים ריקים ולומר לא טרח כלום או אם היה לו בעה"ב שלא טרח בשבילו מותר לשנות בפני אנשים צנועים כמה בשר הביא לפני. תוס': ב] ושמעין אינשי פ"א אנסים: ג] ואנסין ליה. גליון והא דאמרינן בברכות אורח טוב מהו אומר כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילי היינו בצינעה: ד] אמר ליה תיתי לי דקיימי כל מה דאמר: ה] מי קיימת לעולם אות כ' נמחק: ו] לידי רעתו אמר ליה לא הוה שמיע לי: ז] דכתיב מלשני בסתר רעהו וגו'. הקשה הר"ר אלחנן למה ליה לאתויי האי קרא דאינו מפורש בהדיא ולא מייתי [illegible]

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ז מהלכות דעות הלכה ה [וכרב אלפס שבת ס"ב דף ידן]:

כז ב מיי' שם הלכה ד:

כח ג מיי' פט"ז מהל' טומאת צרעת הל' י [וכרב אלפס שם]:

תורה אור השלם

1. מברך רעהו בקול גדול בבקר השכים קללה תחשב לו: משלי כז יד
2. מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל: תהלים קא ה
3. יחלו על ראש יואב ואל כל בית אביו ואל יכרת מבית יואב זב ומצרע ומחזיק בפלך ונפל בחרב וחסר לחם: שמואל ב ג כט
4. ויאמר נעמן הואל קח ככרים ויפרץ בו ויצר ככרים כסף בשני חרטים ושתי חלפות בגדים ויתן אל שני נעריו וישאו לפניו: מלכים ב ה כג
5. וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם ויצא מלפניו מצרע כשלג: מלכים ב ה כז
6. וינגע יי את פרעה נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם: בראשית יב יז
7. וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל ביי אלהיו ויבא אל היכל יי להקטיר על מזבח הקטרת: דברי הימים ב כו טז
8. ויזעף עזיהו ובידו מקטרת להקטיר ובזעפו עם הכהנים והצרעת זרחה במצחו לפני הכהנים בבית יי מעל למזבח הקטרת: דברי הימים ב כו יט
9. וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית: ויקרא יד לו
10. ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית: ויקרא יד לה
11. ויקחו את כתנת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם: בראשית לז לא
12. ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכים יהיו: שמות כח מב
13. ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן בבאו לפני יי ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני יי תמיד: שמות כח ל
14. ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אתו: שמות כח טו
15. כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים: הושע ג ד
16. והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני יי: שמות כח לח
17. וימנעו רביבים ומלקוש לוא היה ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם: ירמיה ג ג
18. ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם: במדבר יז יב

רבינו גרשום

כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא. שהאחד הראשון אומרה בפני ג' אם חוזר וסיפרה אחד מהם אין בו משום לשון הרע שלדעת כן אומרו בפני ג' שאינו חושש אם יתפרסם הדבר דחברך וכו': ושמעי אנשי. שילשונין: ואנסי ליה. שאומרים ודאי עשיר הוא הואיל והוא מוציא כ"כ: שמתוך טובתו בא לידי רעתו. שמדקדקין אחריו ואומרים לו אותו שאתה משבח [כ"כ] הלא שמענו שעשה כך וכך: איכא דאמרי. לאו מימרא איתמר אלא כי ההיא גוונא [הוא, [א] להשבע]: מי שמיוחד ביתו לו, שרוצה להנות יחידי מכל טוב שיש לו בביתו ואינו רוצה שיהנו אחרים עמו: [ויטבלו את הכתנת בדם. סימן יבא כתנת ויכפר על מעשה דם]: יבא דבר שבגובה. מצנפת שהי' על הרא[illegible]

[illegible]